

Doba Západní Čou - pokračování

1

- čínští dějepisci a pozdější tradice považují založení dynastie Čou za významný dějinný mezník
- zpočátku jsou nicméně nápadné spíše společné rysy kultury Šang a Čou.
- organizace státu a společenský řád dynastií Šang a Čou měly mnoho společného
 - stát se skládal ze soustavy měst s nejbližším okolím, obklopených neosídleným územím
 - základním principem společenské organizace bylo pokrevní příbuzenství
 - moc přecházela zřídka na někoho jiného než na členy rodiny
- dynastie Čou přijímala elitní bojovníky Šang do svých služeb
- do oblastí dříve patřících dynastii Šang byl spolu s princem panovnického rodu Čou dosazen potomek posledního vládce z rodu Šang
- po potlačení povstání byl lénem obdařen opět jeden z princů rodu Šang

Doba Západní Čou - pokračování

2

- Mu-wang (周穆王 *Zhōu Mù Wáng*, vládl asi 956-918 př. n. l.)
- na bronzech se objevují jiné tvary i ornamenty, výrazně se mění typy nádob a složení rituálních souborů - interpretovány jako projev „rituální revoluce“
- obětování předkům, probíhající dosud v malém rodinném kruhu, bylo nahrazeno ceremoniemi, které před širokým publikem inscenovali zvláště k tomu určení specialisté

Raněčouské bronzy

3

rituální nádoba *jou* 卣 *yǒu*

čtyřnohá nádoba *fangting*
方鼎 *fāngdǐng*

držák na bronzové zrcadlo,
kolem 1000 př. n. l.

Doba Západní Čou - pokračování

4

- dynastie Čou porazila dynastii Šang a její spojence dvěma akcemi, časově od sebe vzdálenými jen několik let
- válečnými taženími za krále Wu-wanga přibližně kolem roku 1046/1045 př. n. l.
- pozdějšími boji vedenými Čouským vévodou
- v prvním případě nastoupil do boje jednotný rod Čou, obklopený svými spojenci
- v druhém případě byl vládnoucí rod rozštěpen a Čouský vévoda se spojenci čelili frontě, kterou tvořili příslušníci jeho vlastního rodu spolu s potomky a přívrženci rodu Šang

Doba Západní Čou - pokračování

5

- teprve když porazili toto povstání, přistoupili představitelé dynastie Čou k oněm pro ně tak typickým krokům k zajištění vlády nad obrovským územím, jehož hlavní město na řece Wej na západě mělo ke všemu špatné dopravní spojení s novými oblastmi na východě
- kolonie zřízené po tomto druhém, definitivním dobytí východu byly svěřeny především příbuzným královského rodu, ale také dalšímu z potomků dynastie Šang, přestože jeden z nich už kdysi proti novým vládcům povstal

Doba Západní Čou - pokračování

6

- kolonie se skládaly v podstatě ze strategicky důležitých měst, obehnaných hradbami
- byly to státy částečně autonomní
- jejich vládcí byli sice povinni poslušností a věrností králi rodu Čou, ale na svém teritoriu měli v záležitostech náboženských a vojenských volnou ruku
- podstatným rysem tohoto systému byla ozbrojená posádka z příslušníků urozených vrstev, umístěná v opevněném městě a dohlížející na obyvatelstvo okolních osad
- rolníci, nucení svému pánovi sloužit nebo odvádět dávky

Doba Západní Čou - pokračování

7

- v tomto systému existoval zásadní rozdíl nejen mezi šlechtou a rolnictvem, ale i mezi rolníky z bezprostředního okolí města a rolníky z odlehlých oblastí
- ti totiž byli prakticky mimo dosah městských států
- systém *feng-tien* 封建 *fēngjiàn* → „feudalismus“
- námitka:
 - při dosazování regionálního vládce (abychom neužívali evropského termínu „leník“ nebo „man“) se král jako na zdroj své autority a symbol čouského státu odvolával na rodové předky a sebe sám „odosobňoval“;
 - regionální vládce byl tak panovníkovi zavázán pouze nepatrně, a už vůbec nedošlo mezi nimi k nějakému fyzickému kontaktu, jaký byl obvyklý při středověkém udělování léna;
 - mezi čouským králem a regionálními vládci nebyl poměr lenního pána a vazala, nýbrž poměr panovníka a poddaného

Doba Západní Čou - pokračování

8

- dědičné užívání území i s obyvatelstvem
- tituly podle systému pěti šlechtických titulů (*wu-t'üe* 五爵 *wǔ jué*):
 - *kung* 公 *gōng* (vévoda)
 - *chou* 侯 *hóu* (markýz)
 - *po* 伯 *bó* (hrabě)
 - *c'* 子 *zǐ* (vikomt)
 - *nan* 男 *nán* (baron)
- vládcí dědičných údělů (*ču-chou* 诸侯 *zhūhóu*)
- odmítnutí poslat panovníkovi daň znamenalo neuznání jeho nejvyšší moci

Doba Západní Čou - pokračování

9

- organizace vojenství - stálé vojsko
- dvě stálé královské ozbrojené formace
 - „Šest armád západu“ (*si liou š'* 西六师 *xī liù shī*) - v blízkosti hlavních měst Feng a Chao - 75 tisíc mužů
 - „Osm armád Čcheng-čou“ (Čcheng-čou *pa š'* 成周八师 *Chéngzhōu bā shī*) - v blízkosti východního hlavního města Čcheng-čou - 100 tisíc mužů
- regionální vládcí měli své jednotky, které byly králi k dispozici
- na sklonku Západní dynastie Čou si také někteří mocní šlechtici uvnitř hlavního královského území drželi soukromé armády
- při protiútoky na E 鄂 *È* (u Nan-jangu v provincii Che-nan), vedeném králem I-wangem (周夷王 *Zhōu Yí Wáng*, vládl asi 865-858 př. n. l.), byly armády Čou podporovány válečnými vozy, vozataji a pěšáky jistého vévody z královského území

Zbraně období Západní Čou

10

bojové sekyry

dýka

halapartna

jadeitová dýka

špička kopí

Doba Západní Čou - pokračování

11

- důvody oslabení dynastie Západní Čou v roce 771 př. n. l.
 - zničující zemětřesení v roce 780 př. n. l.
 - spory o následnictví
 - vývoj systému *feng-tien*
- v počátcích dynastie, a tím spíše v letech expanze na východ mohli králové Čou členy své rodiny velkoryse obdarovávat územími
- městské státy byly obklopeny rozsáhlými volnými oblastmi, které vládci městských států štědře přidělovali mezi rozvětvené příbuzenstvo
- kromě toho byli tehdy čouští králové dost mocní, aby mohli držitele lén, své poddané, eventuálně přeložit z jednoho místa na druhé nebo určit libovolně jejich následníky

Doba Západní Čou - pokračování

12

- po skončení expanze začalo však volných území mezi městskými státy ubývat, králové rodu Čou vojensky sláblí a vazba mezi regionálními vládci a králem i význam společného původu se pomalu ztrácely
- důležitá příčina oslabení autority královské rodiny: „řád rodové linie“ (*cung-fa* 宗法 *zōngfǎ*)
- zakládání a paralelní existence různých rodových linií
- „Záznamy o obřadech“ (*Li t'i* 礼记 *Lǐ jì*)
- po pěti generacích vypadávaly vedlejší linie z rodokmene se společným praotcem
- Čou nebyl schopen čelit útokům severních a severozápadních kmenů a jižního státu Čchu
- v posledním století dynastie Západní Čou nesly hlavní břemeno války proti barbarskému národu Žung (Čchüan Žung 犬戎 *Quǎn Róng* a Si Žung 西戎 *Xī Róng*) na západě z větší části státy Ťin a Čchin
- autorita rodu Čou přirozeně dále slábla

Kmeny období Západní Čou

13

4

Kapitoly z dějin čínského starověku (do začátku 3. století n. l.)

PhDr. Vladimír Liščák, CSc.
Orientální ústav AV ČR,
v. v. i., PRAHA
vliscak@orient.cas.cz

- ❖ Východní Čou (770-221)
 - ❖ Období politické roztržitosti
- ❖ Období Jar a podzimů a Válčících států (Čchun-čchiou a Čan-kuo)
 - ❖ Hegemoniální systém a vojenské aliance
 - ❖ Reformy významných panovníků
 - ❖ Stát Čchin a sjednocení Číny

Obecný úvod

15

- období Jara a podzimu či Jar a podzimů (Čchun-čchiou 春秋 *Chūnqiū*, 722-476 př. n. l.; někdy z praktických důvodů datováno též od roku 770 př. n. l.)
- podle kroniky státu Lu, Konfuciova rodiště, zachycující události let 722-481 př. n. l.
- již v 8. století př. n. l. bylo v ústřední oblasti někdejší čouské říše na 170 států a na periférii dalších 30
- 5. století př. n. l. - státy Wu 吴国 *Wú Guó* a Jüe 越国 *Yuè Guó* na dalekém jihu odmítly stát Čchu 楚国 *Chǔ Guó* jako hegemonu v jižní části Číny

Obecný úvod

16

- Ťin 晋国 *Jin Guó* → rozdělen nakonec na tři státy:
 - Čao 赵国 *Zhào Guó*
 - Chan 韩国 *Hán Guó*
 - Wej 魏国 *Wèi Guó*
- Čchi 齐国 *Qí Guó* - Tchien 田氏 *Tián shì* (proto se v tomto období mluví o Tchien Čchi 田齐 *Tián Qí* na odlišení od „starého“ Čchi)
- Čchin 秦国 *Qín Guó* procházel problémy s následnictvím
- jižní stát Čchu s obyvatelstvem nečínského původu byl téměř kompletně asimilován do severní kultury (s výjimkou umění, literatury a folklóru)

Obecný úvod

17

- období Válčících států (Čan-kuo 战国 *Zhànguó*, 475-221 př. n. l.)
- jedno z nejplodnějších a nejvlivnějších období čínských dějin
- vzestup mnoha velkých filosofů čínské civilizace, včetně konfuciánských myslitelů Mencia 孟子 *Mèngzǐ* a Sünc'a 荀子 *Xúnzǐ*
- 223 př. n. l. stát Čchin porazil stát Čchu a o dva roky později vytvořil první sjednocenou čínskou říši
- prudký rozvoj výroby vedl v 8.-3. století př. n. l. k důležitým změnám v systému sociálně ekonomických vztahů
- rozvoj obchodu a zbožně peněžních vztahů
- majetková a sociální nerovnost
- instituce pachtu a nájmu pracovní síly
- v řemesle a obchodě se poprvé začali používat ve větší míře otroci

- 6.-5. století př. n. l. - v souvislosti se vznikem a šířením soukromého vlastnictví půdy se vydělila
 - vrstva velkých vlastníků půdy,
 - vrstva svobodných, ale neplnoprávných drobných výrobců (samostatných rolníků a řemeslníků) a
 - vrstva pracujících, zbavených zcela nebo částečně vlastnictví půdy (rolníci, nájemní pracující, nevolníci, otroci apod.).
- růst měst - zejména v severní Číně v první polovině 1. tisíciletí př. n. l. - centra městských států
- hlavní města významných států období Válčících států již nezřídka měla stovky tisíc obyvatel
- např. Lin-c' 临淄 *Línzī*, hlavní město státu Čchi od roku 869 př. n. l., bylo ve 4.-3. století př. n. l. se 70 000 domácnostmi (asi 350 000 obyvatel) největším městem tehdejší Číny

Obecný úvod

19

rekonstrukce čchiského hlavního města Lin-c' 臨淄 Línzī

山东临淄齐都遗址
• 战国至汉的临淄遗址平面，宫城位于城之一隅。

Doba Východní Čou. Období politické roztržštěnosti

20

- útoky státu Čchu na jihu
- ohrožení ze strany barbarů Žung 戎 *Róng* na severu a západě
- systém hegemonů
- „hegemon“ (*pa* 霸 *bà*) - vojensky a politicky nejvýznamnější a rodem Čou uznávaný vůdce států
- mezistátní shromáždění
- Čeng 郑国 *Zhèng Guó*
- vévoda Čuang-kung ze státu Čeng (郑庄公 *Zhèng Zhuāng Gōng*, 757-701, vládl 743-701 př. n. l.)

Doba Východní Čou. Období politické roztržstěnosti

21

Doba Východní Čou. Období politické roztržstěnosti

22

- tento panovník mladého, teprve v roce 806 př. n. l. založeného státu, sousedícího s doménou krále, dal jasně najevo, že respekt vůči rodu Čou po přeložení hlavního města silně poklesl
- když se totiž po letech privilegovaného postavení cítil být králem ponižován, poslal své jednotky, aby loupily úrodu na polích v královské doméně
- čouský král vytáhl proti státu Čeng s vlastními i spojeneckými vojsky, avšak utrpěl porážku, zatímco Čeng získal mezi státy nominální říše Čou vedoucí postavení, které si vévoda Čuang-kung dokázal vojensky zajistit
- ale nadvláda státu Čeng netrvala dlouho
- léta po vévodově smrti se vyznačovala slabostí královského rodu, boji mezi jednotlivými státy říše Čou a útoky cizích národů na státy na její periferii

Doba Východní Čou. Období politické roztržstěnosti

23

- vévoda Chuan-kung ze státu Čchi (齐桓公 *Qí Huán Gōng*, vládl 685-643 př. n. l.)
 - stát Čchi zabíral jih dnešní provincie Che-pej 河北 *Héběi* a sever a střed poloostrova Šan-tung 山东 *Shāndōng*
 - na východě a severu byl obklopen cizími národy, na západě hraničil s důležitým starým státem Lu
 - měl kromě toho volný přístup k moři a bohatl rybolovem, dobýváním soli a obchodem se solí
- reformy vévody Chuan-kunga a jeho rádce Kuan Čunga (管仲 *Guǎn Zhòng*, asi 730/720-645 př. n. l.)
- stát Čchi zlomil moc aristokracie, moc vládce posílil
- 680 př. n. l. - vojenská povinnost rozšířena na veškeré obyvatele hlavního města
- 667 př. n. l. - na konferenci představitelů důležitých států se Chuan-kung nechal zvolit hegemonem
 - třem státům říše Čou pomohl odrazit útoky „barbarů“ ze severu
 - zastavil expanzi státu Čchu

Doba Východní Čou. Období politické roztržštěnosti

24

- systém hegemonů, který formálně sloužil upevnění vlády rodu Čou a opíral se, jak dokládá několik konferencí hlavních států, spíše o dohodu než o autoritu, nebyl ani za vévody Chuan-kunga do té míry institucionalizován, aby mohl fungovat bez vynikajících osobností
- po smrti rádce Kuan Čunga nedokázal už vévoda Chuan-kung udržet stát pohromadě, a když brzy na to sám zemřel, začaly mezi jeho pěti syny spory o nástupnictví a stát Čchi hegemoniální vedení opět ztratil

Doba Východní Čou. Období politické roztržstěnosti

25

- vévoda Wen-kung ze státu Ťin (晋文公 *Jin Wén Gōng*, 697-628, vládl 636-628 př. n. l.)
- stát Ťin jako ochránce královského rodu
- v polovině 7. století př. n. l. byla vojenská služba rozšířena i na rolníky z oblastí mimo hlavní město
- trojnásobně velká armáda umožnila státu Ťin podrobit si asi desítku států
- reforma příbuzenského systému
- asimilace „barbarských kmenů“ Žung a Ti
- stát Ťin úspěšně bránil tomu, aby vliv jižního státu Čchu rostl na úkor států Sung 宋国 *Sòng Guó* a Čeng

Doba Východní Čou. Období politické roztržstěnosti

26

- mocenské nároky vznášely kromě státu Čchu také další státy ve vnějších oblastech říše Čou:
- na východě především znovu zesílivší Čchi
- na nejzazším západě ležící Čchin, jehož jádro tvořila pravlast dynastie Západní Čou
 - oblast strategicky dobře chráněná přirozenými hranicemi od východu a z jihu jen obtížně přístupná horskými průsmyky a přitom díky své poloze v úrodném údolí řeky Wej i hospodářsky významná

Doba Východní Čou. Období politické roztržstěnosti

27

- v 6. století př. n. l. se nejvýznamnějšími politickými činiteli staly vedle státu Ťin také Čchin, Čchu a Čchi, zatímco vliv rodu Čou dále slábl
- současně se vytrácela představa, že cílem hegemoniální vlády je ochrana dynastie Čou
- také formální protiklad mezi Čou a „barbary“, rozhodující pro zahraniční vztahy v době dynastie Západní Čou, hrál stále menší roli
- stát Ťin mezitím rozšířil svou moc i nad „barbary“ Žung a Ti a etnicky smíšený jižní stát Čchu pronikl do některých bývalých území Čou
- i další státy byly v 6. století př. n. l. zřejmě mnohonárodnostní, například na jihu ležící Wu a Jüe, které mezi sebou válčily a pro něž byl Čchu společným nepřítelem

Doba Východní Čou. Období politické roztržstěnosti

28

- příbuzenský systém *cung-fa* („řád rodové linie“), měl vliv i na vývoj uvnitř států a vztahy mezi státy
- uvnitř jednotlivých států docházelo k prudkým bojům mezi hlavními liniemi a liniemi vedlejšími tvořícími nižší šlechtu
- stát Ťin (晋 *Jìn*)
- vévoda Sien-kung 晋献公 *Jìn Xiàn Gōng* (vládl 676-651 př. n. l.) povraždil všechny potomky dřívějších vládců, aby si sám udržel vládu
- vévoda Wen-kung žádnému členu vlastní rodiny nepřenechal jedinou funkci u dvora
- rostla moc vládců na úkor jejich bratrů a bratranců → důsledkem byl značný společenský pohyb

Doba Východní Čou. Období politické roztržštěnosti

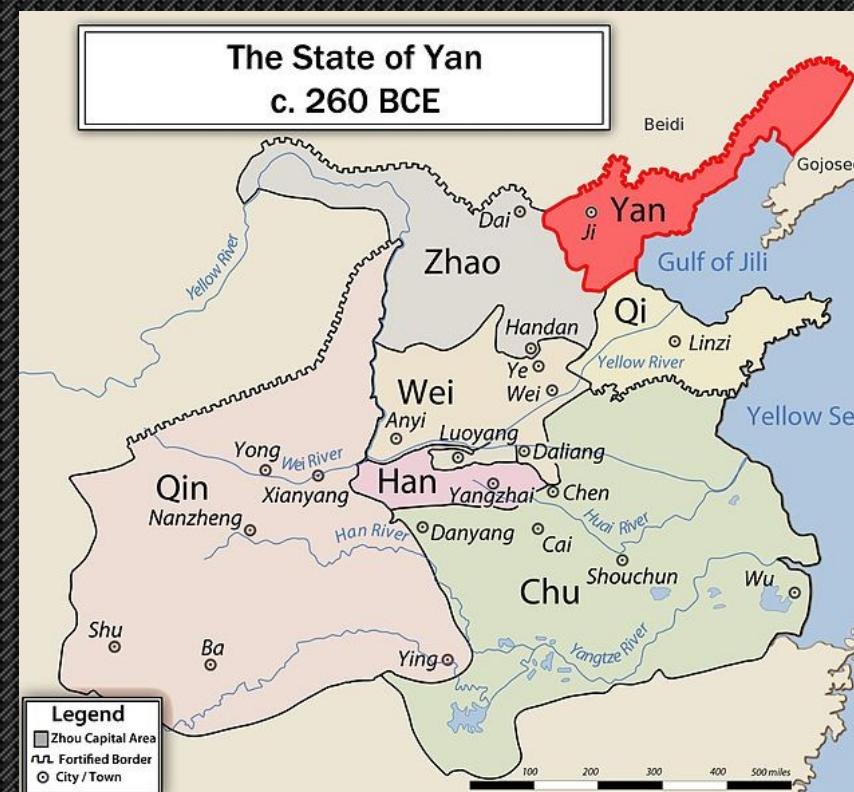
29

- na konci období Čchun-čchiou už téměř neexistovali ministři z vysoké dědičné šlechty
- tato místa zaujímali profesionální správci
- byli vybíráni podle schopností z nižší šlechty (š' 士 *shì*) nebo z vrstvy neurozených
- do armády byli stále častěji bráni příslušníci jiných národů
- smíšená mezietnická manželství - vévoda Sien-kung ze státu Ťin měl čtyři manželky z kmene Žung, z nichž jedna porodila budoucího vévodu Wen-kunga, který si zase vzal ženu z kmene Ti

Doba Východní Čou. Období politické roztržstěnosti

30

- Jen 燕国 *Yàn Guó* - ležel na nejzazším severovýchodě, zabíral severní část dnešní provincie Che-pej, jihozápad Liao-ningu 辽宁 *Liáoning* a severovýchod Šan-si 山西 *Shānxī*
- Chan, Čao a Wej bývají někdy nazývány „tři Ťin“ (三晋 *Sān Jīn*), protože vznikly ze státu Ťin (dělení proběhlo roku 453 př. n. l., uznáno čouským panovníkem bylo v roce 403 př. n. l.)

Doba Východní Čou. Období politické roztržstěnosti

31

- Wej 魏国 *Wèi Guó* - na území dnešního Che-nanu a jihovýchodě Šan-si
- Čao 赵国 *Zhào Guó* - na území dnešního severního Šan-si, jižního Che-pej a severního Che-nanu
- Chan 韩国 *Hán Guó* - v dnešním jihovýchodním Šan-si a centrálním Che-nanu

Doba Východní Čou. Období politické roztržštěnosti

32

- *cung cheng* 纵横 *zònghéng* („vertikální a horizontální osy“)
- postava rádce putujícího ze státu do státu a nabízejícího své služby na různých dvorech
- „vertikální osy“ (*cung*), spojení severu s jihem, aliance namířené proti státu Čchin
- „horizontální osy“ (*cheng*) označovaly spojení na straně Čchin
- škola diplomacie či stratégů (*cung-cheng-t'ia* 纵横 *zònghéng jiā*, doslova: „škola vertikálních a horizontálních aliancí“)

Doba Východní Čou. Období politické roztržstěnosti

33

- Čang I 张仪 *Zhāng Yì* (před 329-309 př. n. l.), významný představitel „horizontální osy“, sloužil dvakrát jako kancléř státu Čchin a dvakrát jako kancléř státu Wej
- Su Čchin 苏秦 *Sū Qín* (380?-284 př. n. l.), představitel „vertikální osy“, nejprve marně nabízel své služby na dvoře státu Čchin a pak začal cestovat po ostatních šesti velkých státech a organizovat silnou ligu proti Čchin

Stát Čchin 秦国 *Qín Guó* (asi 897-221 př. n. l.)

34

nápisy s názvem státu z asi 800 př. n. l. (na bronzové nádobě - vlevo) a 220 př. n. l. (oficiální „malé pečetní písmo“- vpravo)

- Čchin patří k nejstarším státům říše Čou - za datum jeho založení je považován rok 897 př. n. l.
- dynastie Čchin (秦朝 *Qín Cháo*, 221-206 př. n. l.)

Stát Čchin 秦國 *Qín Guó* (asi 897-221 př. n. l.)

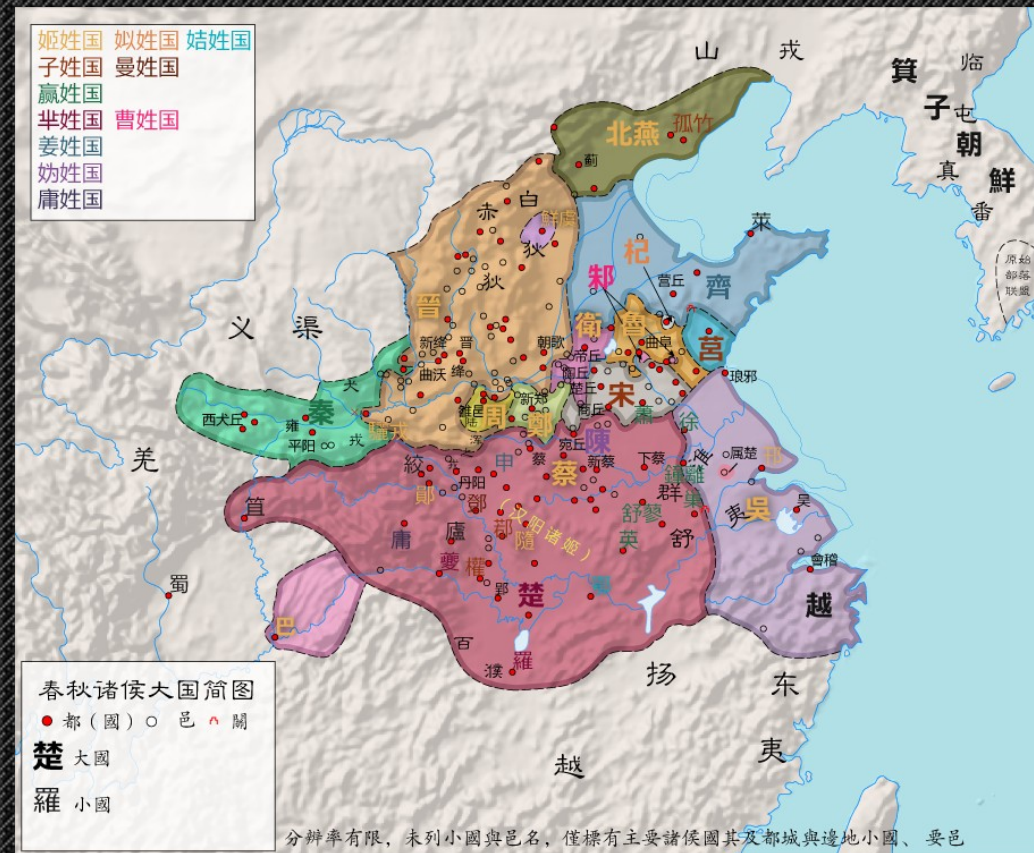
35

- mytické počátky:
- Vnučka legendárního vládce Čuan-süa 嬴瑱 *Zhuānxū*, vnuka Žlutého císaře, spolkla při tkaní vlašťovčí vejce, otěhotněla a porodila syna.
- Mezi jeho potomky byli muži, kteří pomáhali mytickým hrdinům Šunovi a Jüovi při potlačování velké povodně a krocení divoké zvěře.
- Za tyto zásluhy se jim dostalo klanového jména Jing 嬴 *Yíng* („zisk“, „nadbytek“)

Stát Čchin 秦国 *Qín Guó* (asi 897-221 př. n. l.)

36

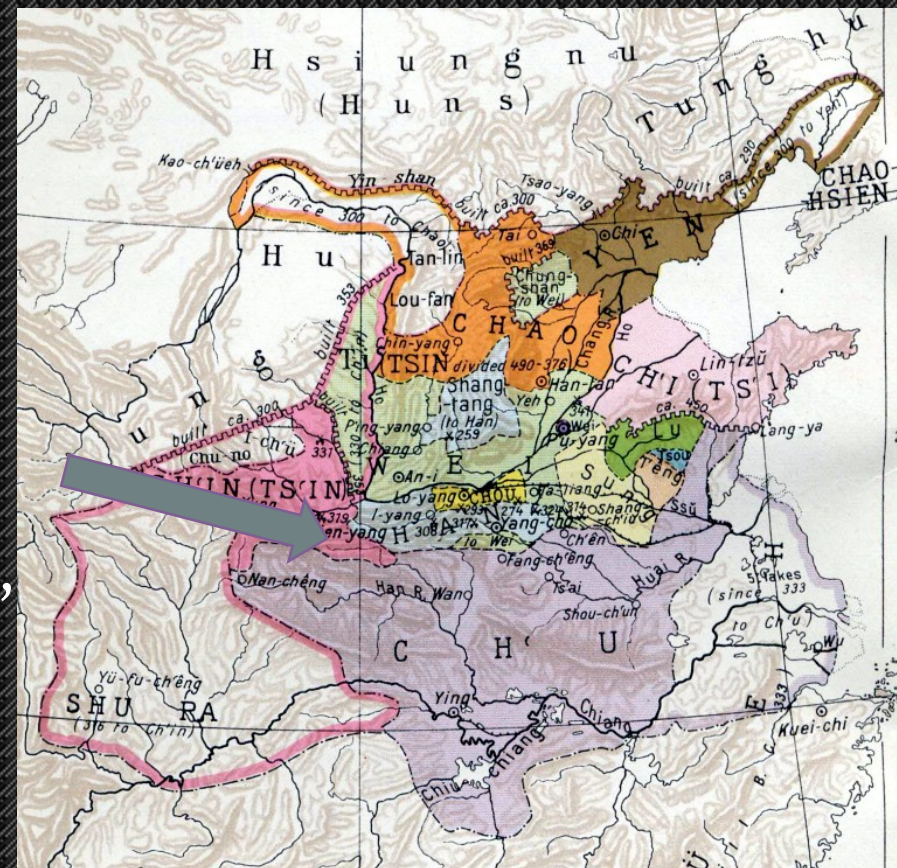
- Fej-c' 非子 *Fēizi* (zemř. asi 858 př. n. l.)
odměněn malým lénem s názvem Čchin
→ Čchin Jing 秦嬴 *Qín Yíng*
- Čchüan-čchiou 犬丘 *Quǎnqiū* na
jihovýchodě dnešní provincie Kan-su
- Čchin Čung 秦仲 *Qín Zhòng* (vládl 844-
822 př. n. l.)
- vévoda Čuang-kung 秦庄公 *Qín Zhuāng
Gōng* (vládl 821-778 př. n. l.)
- vévoda Siang-kung z rodu Čchin 秦襄公
Qín Xiāng Gōng (vládl 777-766 př. n. l.)

Stát Čchin 秦国 *Qín Guó* (asi 897-221 př. n. l.)

37

- kolem 350 př. n. l. - hlavní město Sien-jang 咸阳 *Xiányáng* nedaleko dnešního Si-anu
- vévoda Mu-kung 秦穆公 *Qín Mù Gōng* (vládl 659-621 př. n. l.)
- 623 př. n. l. se zmocnil „dvanácti států“ Žungů
- Li S' 李斯 *Lǐ Sī* (asi 280-208 př. n. l.), kancléř Prvního císaře (v letech 246-208), ze státu Čchu
- Šang Jang 商鞅 *Shāng Yāng* (390-338 př. n. l.), narozený ve státě Wej

Reformy vévody Siao-kunga a jeho rádce Šang Janga

38

- vévoda Siao-kung 秦孝公 *Qín Xiào Gōng* (381-338, vládl 361-338 př. n. l.)
- S'-ma Čchien (司马迁 *Sīmǎ Qiān*, asi 145-asi 86 př. n. l.)
- Wej Jang 卫鞅 *Wèi Yāng* → Šang Jang 商鞅 *Shāng Yāng* (390-338 př. n. l.)
- klasický právnícký spis Šang tün šu 商君书 *Shāng jūn shū* („Kniha pána ze Šangu“)
- oblast práva - proto bývají jeho myšlenky redukovány na „legalismus“ či „legismus“ (*fa-t'ia* 法家 *fǎjiā*)

Reformy vévody Siao-kunga a jeho rádce Šang Janga

39

1. stát Čchin měl zavést všeobecně závazný kodex trestních zákonů a přestat soudit podle společenského postavení obviněného
podobný přístup znám i z jiných států:
 - Čeng 郑国 *Zhèng Guó* - v polovině 6. století př. n. l. „Kniha trestů“ (ču *sing ting* 铸刑鼎 *zhù xíng dǐng*, „bronzová nádoba *ting* s tresty“)
 - Ťin 晋国 *Jìn Guó* - na konci 6. století př. n. l. publikován trestní kodex
 - Čeng - první zákoník na bambusových úštěpcích
 - nedochované dílo *Fa ting* 法经 *Fǎ jīng* (Klasická kniha o právu) - kolem 400 př. n. l., které údajně napsal Li Kchuej 李悝 *Lǐ Kuī* (455-395 př. n. l.)
2. hospodářství, zvláště podpora zemědělství
 - stát Čchin poprvé vybíral daň z pozemku v roce 348 př. n. l.
 - stát Lu zřejmě již na začátku 6. století př. n. l. stanovil pevné daňové sazby a umožnil převod pozemků

Reformy vévody Siao-kunga a jeho rádce Šang Janga

40

3. správní oblast

system přímé státní správy a kontroly

350 př. n. l. vytvořeno 41 „velkých krajů“ *tün* 郡 *jùn* (obvykle se překládají jako komandérie) spravovaných vlastními magistráty

4. sjednocení měr, vah a peněžního systému

Reformy vévody Siao-kunga a jeho rádce Šang Janga

41

5. zavedení principu vzájemného dohledu a kontroly v malých skupinách
skupiny po pěti až deseti domácnostech, které nesly vzájemnou odpovědnost
odměny pro úspěšné válečníky
6. údajný negativní postoj k obchodníkům
ve skutečnosti stát Čchin uznával význam trhů pro fungující hospodářství
stejně jako roli armády
kromě toho archeologické nálezy právních textů prokazují zasahování státu do
všech oblastí hospodářství a zřejmě i monopolizace většiny trhů

Reformy vévody Siao-kunga a jeho rádce Šang Janga

42

- Šang Jang, který ostatně podporoval také výstavbu Sien-jangu jako nového hlavního města, přirozeně narazil se svými reformami i na odpor
- někteří představitelé vyšší šlechty vytýkali, a to oprávněně, že svými plány porušuje tradici
- Š' *ti* (Historikovy zápisy) např. popisují, že v prvním roce po zavedení reformy lid hromadně protestoval, nicméně po deseti letech byl „velmi spokojen“
- jak stojí v proslulém líčení idylické Šang Jangovy doby - žádný předmět cestou ztracený si již nepřivlastnil nikdo nepovolaný, v horách nehrozilo nebezpečí přepadení, lidé žili v dostatku, byli stateční ve válce, ale soukromým sporům se neoddávali a v každé vesnici vládl pořádek

Reformy vévody Siao-kunga a jeho rádce Šang Janga

43

- i za hranicemi státu vzbudily reformy respekt
- 343 př. n. l. - král dynastie Čou propůjčil vévodovi Siao-kungovi hodnost hegemona
- 338 př. n. l. vévoda Siao-kung zemřel a Šang Jang smrt svého příznivce dlouho nepřežil
- na vévodském dvoře bylo mnoho těch, kteří Šang Janga nenáviděli, včetně nového panovníka, který hned po svém nástupu nařídil popravu Šang Janga a celé jeho rodiny
- údajně byl Šang Jang přivázán ke čtyřem vozům a roztržen (jeden z více než dvaceti trestů smrti ve státě Čchin)

Cesta ke sjednocení říše

44

- Jing Čeng 嬴政 *Yíng Zhèng* - též Čao Čeng 赵政 *Zhào Zhèng* (259-210 př. n. l.)
- králem se stal ve třinácti letech a roku 221 př. n. l. porazil v boji o nadvládu soupeřící státy
- 325 př. n. l. - vévoda se prohlásil králem: Chuej-wen-wang 秦惠文王 *Qín Huìwén Wáng* (356-311, vládl 337-311 př. n. l.)
- Čchu - prvním králem se stal již roku 740 př. n. l. Wu-wang 楚武王 *Chǔ Wǔ Wáng* (vládl 740-690 př. n. l.)
- 322 př. n. l. si stát Čchin dokázal vynutit vznik aliance a tím ukončil nadvládu státu Wej, kterou kdysi nastolil markýz Wen-chou 魏文侯 *Wèi Wén Hóu* (vládl 445-396 př. n. l.)

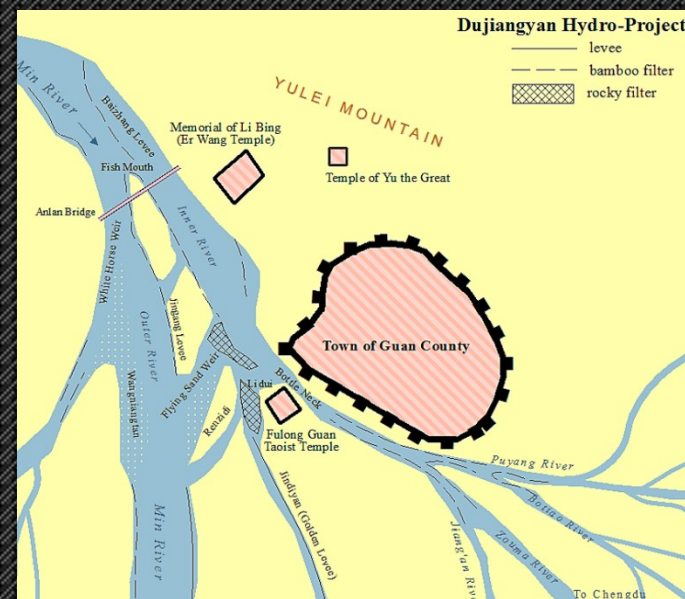
Cesta ke sjednocení říše

45

- 318 př. n. l. odolal Čchin spojeneckým útokům států Chan, Čao, Wej, Jen a Čchi a jimi najatého kmene Siung-nuů
- 316 př. n. l. dosáhl mimořádného úspěchu - zničením státu Šu 蜀国 *Shǔ Guó* (v dnešní provincii S'-čchuan) značně vzrostlo jeho teritorium a byl položen základ k dobytí státu Čchu
- 256 př. n. l. nedaleko dnešního Tu-t'iang-jenu 都江堰 *Dūjiāngyàn* v S'-čchuanu
- Li Ping 李冰 *Lǐ Bīng*, tehdy čchinský guvernér ve státě Šu
- obří vodní dílo, sloužilo k zavlažování polí v rovině kolem řeky Min 岷江 *Mín Jiāng*
- Systém je dodnes funkční a tvoří jednu z důležitých ukázek starobylé čínské vynalézavosti a vyspělosti. Roku 2000 byl zařazen na Seznam světového dědictví UNESCO.

Cesta ke sjednocení říše

46

zavlažovací systém
u Tu-t'iang-jenu

Cesta ke sjednocení říše

47

- Wu-wang 秦武王 *Qín Wǔ Wáng* (329-307, vládl 310-307 př. n. l.)
- Čao-wang (též Čao-siang-wang 秦昭王 *Qín Zhāo Wáng*, 秦昭襄王 *Qín Zhāoxiāng Wáng*, 325-251, vládl 306-251 př. n. l.)
 - první dvě desetiletí probíhala pod vlivem tehdy velmi silného státu Čchi, s nímž Čchin uzavřel v roce 288 př. n. l. krátkodobou alianci
 - oba vládci, východní a západní, se prohlásili za „Vznešené“ (*ti* 帝 *dì*)
 - první použití tohoto titulu
- Fan Suej 范雎 *Fàn Suī* (zemřel 255 př. n. l.), první ministr (v letech 266-255)

Konec dynastie Východní Čou a porážka šesti velkých států

48

- Čuang-siang-wang 秦庄襄王 *Qín Zhuāngxiāng Wáng* (281-247, vládl 250-247 př. n. l.)
- 249 př. n. l. - stát Čchin dynastii Východní Čou porazil
- král Čeng 秦王政 *Qín Wáng Zhèng* (narozen 259 př. n. l., vládl 246-221 jako král, jako První císař 221-210 př. n. l.)
- kancléř Lü Pu-wej 吕不韦 *Lǚ Bùwéi* (asi 290-235 př. n. l.)
- ministr vnitra a pozdější kancléř Li S' 李斯 *Lǐ Sī* (asi 280-208 př. n. l.)
- I-žen 异人 *Yìrén* (280-247 př. n. l.), jeden z dvaceti synů tehdy čchinského korunního prince, pozdějšího krále Siao-wena (秦孝文王 *Qín Xiàowén Wáng*, 302-250 př. n. l.)

Konec dynastie Východní Čou a porážka šesti velkých států

49

- Lü Pu-wej pak pokračoval ve svém promyšleném plánu
- odebral se na čchinský dvůr a tam se výmluvnými slovy i cennými dary pokusil přesvědčit milovanou první manželku prince Siao-wena, aby přijala I-žena za vlastního syna
- ukázalo se, že ani nemusel vyvíjet velké úsilí
- princezna se totiž již delší dobu strachovala, že by jí bezdětnost mohla manžela odcizit a vzdálit, a nyní se možná konečně nabízelo dobré řešení
- Siao-wen nejenže tento návrh radostně přijal, ale dokonce ustanovil I-žena korunním princem

Konec dynastie Východní Čou a porážka šesti velkých států

50

- Siao-wen nakonec zemřel pouhé tři dny po nastoupení na trůn (v září 250 př. n. l.)
- novým králem se stal I-žen jako král Čuang-siang-wang 秦庄襄王 *Qín Zhuāngxiāng Wáng*
- na Lü Pu-wejovy služby nezapomněl, jmenoval ho markýzem z Wen-sinu (文信侯 *Wénxìn Hóu*) a ustanovil hlavním ministrem

Lü Pu-wej

Konec dynastie Východní Čou a porážka šesti velkých států

51

- 246 př. n. l. se na čchinském dvoře setkali dva muži, kteří pak spolu přes třicet let určovali osudy Číny
- některé rysy jejich společného díla se v průběhu dalších dvou tisíciletí více či méně výrazně projevovaly ve státoprávním uspořádání celého čínského impéria
- Li S' (李斯 *Lǐ Sī*, asi 280-208 př. n. l.) byl tehdy už zralý, více než třicetiletý muž
- vyznačoval se pronikavým intelektem, absolvoval solidní filosofické vzdělání, byl skvělý stylist a obratný řečník
- kromě toho vynikal nesmírnou ctížádostí
- na čchinském dvoře zastával však pouze místo nevýznamného úředníka.

Konec dynastie Východní Čou a porážka šesti velkých států

52

- král Čeng v té době dospělým mužem vlastně ještě ani nebyl
- bylo mu tehdy pouhých čtrnáct let, svou životní filosofii si teprve vytvářel
- zato byl králem mocného státu Čchin
- s plným uskutečňováním Li S'ových rad musel král Čeng ještě nějaký čas posečkat
- teprve v roce 238 př. n. l. dosáhl věku, kdy se podle tehdejších zvyklostí mohl „opásat na znamení dospělosti a na hlavu si vsadit čapku muže“
- do té doby čchinský stát převážně spravoval hlavní ministr Čengova otce Lü Pu-wej

Konec dynastie Východní Čou a porážka šesti velkých států

53

- hlavní ministr se stal první velkou překážkou, kterou musel mladý král překonat, aby se mohl stát vladařem podle svých a Li S'ových představ
- 237 př. n. l. zbavil hlavního ministra Lü Pu-weje jeho úřadu a hodnosti a poslal ho do vyhnanství ve vzdáleném Luo-jangu
- do vyhnanství vypověděl také všechny významnější Lü Pu-wejovy přívržence
- dal přitom jasně najevo, že podobně, nebo ještě hůře skončí v budoucnu všichni další potenciální odpůrci
- dva roky nato Lü Pu-wej spáchal sebevraždu

Konec dynastie Východní Čou a porážka šesti velkých států

54

- k poslední fázi sjednocování patřila kromě vojenských i hospodářská opatření
- na začátku vlády krále Čenga začal odborník na vodní stavby Čeng Kuo 郑国 *Zhèng Guó* ze státu Chan (další cizinec ve službách státu Čchin) budovat v centrálních oblastech státu v provincii Šen-si rozsáhlý systém kanálů, jímž byly zúrodněny desetitisíce hektarů půdy na sever od řeky Wej

Konec dynastie Východní Čou a porážka šesti velkých států

55

- 230 př. n. l. padl Čan
- 228 Čao
- 225 Wej
- 223 Čchu
- 222 Jen
- 221 Čchi
- právní důvody: všech šest králů porušilo platné smlouvy, proto byli potrestáni
- pro obyvatele podrobených států První císař neměl slovo výtky

Konec dynastie Východní Čou a porážka šesti velkých států

56

- při útoku na stát Chan roku 256 př. n. l. zabito 40 tisíc nepřátel
- při útoku na Čao téhož roku zabito dokonce 90 tisíc nepřátel
- o půl století dříve pobili vojáci státu Čchin 82 tisíce mužů vojsk protičchinských spojenců
- 260 př. n. l. padlo u Čchang-pchingu (dnešní Kao-pching 高平 *Gāopíng*, provincie Šan-si), v jedné z nejkrvavějších bitev období Válčících států (长平大战 *Chángpíng dàzhàn*, 262-260 př. n. l.), na straně státu Čao více než 450 tisíc bojovníků (stát Čchin ztratil na 250 tisíc mužů)

Konec dynastie Východní Čou a porážka šesti velkých států

57

- expanze státu Čchin si vyžádala přes jeden a půl miliónu životů
- o spolehlivosti údaje se pochybovalo
- argumentovalo se např. tím, že za Napoleonova tažení do Ruska v roce 1812 padlo „pouze“ 50 tisíc mužů a že vysoké číselné údaje v čínských pramenech jsou notoricky nespolehlivé
- jakkoli logicky zní i námitka, že takové oslabení by bylo ohrozilo politické a ekonomické přežití státu, musíme vycházet z toho, že ztráty na všech stranách byly mimořádné